

Gelabert, a mj. S. XIX; fora d'això consta només de 1857, en l'andalusa Fernán Caballero; en lloc de *bullanga* s'usen formes semblants en repúbliques sud-americanes: *bullaranga* a Venezuela i l'Equador («*bull*, alboroto, motín», Lemos, *Semánt. Ecuat.*, s. v.); *bullarango* a l'Argentina (Tiscornia, *La Lengua de MFierro*, p. 110); cub. *bullanga* i *bullarengue* (*Catauro*), on se cita encara un andal. *bullare(d)a* «*bull*» (en Muñoz i Pabón).

Vaig ocupar-me'n ja en el DCEC. Com hi indicava, sembla que el català *bullanga* degué ser un calc del castellà, aviat arrelat en català per les bullangues barcelonines, tenint en compte que sembla derivat del cast. *bull* 'gresca' que no és cat. i *bullir* 'mourre gresca, bellugar-se' que és almenys més estès en cast. que en cat.: «se fueron --- sin ser sentidos de nadie; parece que fue milagro de Dios que aquellos niños chiquitos no llorassen en aquella sazón ni bullessen», Pz. de Hita, *Guerras C. de Granada*, ed. Blanchard (II, 291), *La Celestina* II, 174.9; o *bullirse*: «no osa bullirse ni menearse en Sta. Teresa de Jesús, «vi jigote que se bullía en un ardor terrible y andaba danzando», Quevedo (*La Visita de los Chistes*, en MzPi., *Antol. de Pros.*, p. 291). D'ací els deriv. *bullanguer* [Lab. 1839; *DAmén.*; Escrig] també *bullanguista* [Lab. 1839; *DAmén.*]; *bullanguejar* [Escrig, 1851].

Ebullició [fi S. XIX]. *Perbullir* [S. xv, *AlcM*], avui pall., Cardós (1934), *esperburí* aran., *esperbullí* «échauder avec de l'eau bouillante» girondí (Moureau, *La Teste*), *perbouri* bearn. (Palay); *perbullida*, *perbullidís*; *emperbullir* mall. i *emperbullida* 'erupció cutània' (Dicc. Tarongí).

Rebullir [1902, Marian Vayreda, *La Punyalada*, 159]; men. «revenir, bullir de bo» (Ferrer Guinart, *Rond.*, 225); *rebull* [Marian Vayreda, *Puny. id.*]; *re-bulla*; *rebullent*; *rebullici*, *rebullida*, *rebullidor*, *rebulliment*; *rebullició*, *rebullidor* [1868, *SLitCosta*]: 'fer bullir prolongadament' («la llet fan que es còlle i ho rebullen, i quan ja traou bullets ---» a Simat de Vall-digna (1962). Per a un altre derivat que no es veu prou clar, veg. *enbolesit* en el gloss. de les *VidesR*.

CRÈT.: *Bull-bull* 'agitació' [«la mateixa vaguetat que'l bull-bull de la disbauxa sostenia encara en l'esperit d'en Lluís», NOLLER, *La Papallona*, p. 20]. *Bullabessa* 'bullinada' (no en *DFA*. ni *AlcM*, però usual, i recordo que ja no era recent c. 1915; figura en el gloss. de Saisset, s. v. *bullinada*): del prov. *bouibaisso* m. (afrancesat en *bouillabaisse* 1858), que passa per ser compost de *boulli* i *abaisà* 'abaixar' perquè, com explica Mistral «la marmite bout: abaisse-la, parce qu'il ne faut qu'un bouillon pour cuire ce mets»; però deixem-lo parlar en el seu llenguatge: «pòu alestí lou boui-abaisso; / dins lou barquet dejà se baisso / ma maire, e pren li peís que soun a la frescour» ('peut apprêter la bouillabaisse ---'), Mirèio VIII, 64.5.

¹ Variant que també tingué gran extensió en cast. antic: *Li.Alex.*, Berceo (*Mil.*, 78c, SMill., 212), Otas (ed. Amador, 446.21), GrConq. Ultr. (ed. Rivad. XLIV, 299), etc. — ² El cast. *bullicio* on s'ha alterat el gènere però s'ha conservat la -o, és encara més

antic, com indico en DCEC I, 244a4, car ja es troba en Berceo i *FuGonzález*, també *Danza de la Muerte*, *bollicios* v. 103; «las gentes de su tierra, / todas a su servicio, / traýan açando guerra, / dellos y mal bollicio», *Prov. de Sem Tob*, c. 685. Però sembla segur que almenys la forma fem. *bullicia* fou genuïna en cat. des de l'Edat Mitjana. Per la identitat de la frase en la *Dansa de la Mort* catalana «ací morireu sens fer més bullicis» (*AlcM*) i la castellana «aquí moriredes syn fazer más bollicios», v. 10S (Rivad. LVII), es veu que l'una és trad. de l'altra.

Bulló, *bullonera*, V. *albelló* *Bulto*, 'negral', 'em-balum', és el cast. *BULTO* (per al qual, veg. DCEC I, 543) *Bulorda*, V. ape. a *BROSSA* *Bultra*, V. *bi-surt* *Bumberol*, V. *bromerol*, en *BRUNZIR*

BUMERANG, d'una llengua indígena de l'Est d' Austràlia, per conducte de l'angl. *boomerang*. □ 1.ª doc.: segon quart S. xx; apareix primer en trads. de llavors; usat per Ag. Bartra, en un llibre de 1956, fou recollit per la 2.ª ed. d'*AlcM*. En anglès es registra des de 1827, i d'ací es transmeté al francès [1863], a l'italià [1875], etc. Cf. *Oxf. N. E. Dict.*; *Lingua Nostra* iv Florència (1942), 44.

Buna, V. *bonir* *Bundrell*, V. *brondell*, s. v. *BOLDRÓ* *Bunegar*, *bunent*, V. *bonir* *Bunó*, *bunera*, V. *bonó* *Bunya*, V. *buina* en *BOU* *Bunyeta*, V. *bunyol* *Bunyiga*, V. *bony* i *bou*

BUNYOL, igual que el seu equivalent castellà *buñuelo*, són mots de la mateixa arrel que l'oc. *bonbeta*, i el fr. ant. *buignet* (avui *beignet*): és la mateixa arrel que la de *BONY*, d'origen pre-romà (vegu aquell article), de la qual es formà *bunyol* com a diminutiu en -ol — i les formes franceses com a diminutius en -et — per expressar un pastisset de forma bonyeguda. □ 1.ª doc.: S. xiv.

Ja l'usà Eiximenis: «casquí façà abstinència de pa scientment e --- no cur de manjar sopes, en res, ne farines, ne *bunyols*, ne crespells, ne neules, ne res qui-s façà de pa» (*Regiment*, cap. 131). També en la trad. del *Corbatxo* per Narcís Franch, que és del mateix segle: «los macarons e los *bunyols* ab mel, los flahons ab sucra ---» (*BDLC* xvii, 73). I del S. xv ja n'hi ha molts exs., que es poden veure en els *DAG*. i *AlcM*. Com un més pot valer el del nom, derivat, de la que ven *bunyols*, citada, junt amb la venedora de *casquetes*, per Jaume Roig: «may no pagava / res que prengué; / si res degué, / a mi-u dreçava; / ab mi comptava / l'especier, / sastre, draper / --- la *bunyolera* / e casquetera / tenien talles: / segons les ralles, / yo, pagador / ---» (*Spill*, v. 2987). Útil tenir en compte per a distincions la llista d'OPou: «mante-gades, crespellets, *bunyols* o orelletes: *strabilita*; taronges de Xàtiva: *laganum*; ---» (p. 191).

Aquest mot nostre ha tingut sempre un gran arrelament i una completa extensió dialectal a tot el territori de la llengua (llevat el Rosselló); sovint no és un